

Коберник. А. О.
Національний університет
«Києво-Могилянська академія»,
аспірант кафедри економіки

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ЕКОСИСТЕМ У КОНТЕКСТІ ПЕРСПЕКТИВ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Ключовим фактором, що визначає успішність процесу розробки і впровадження інновацій, є люди і характер налагодженої взаємодії між ними. Кооперація всіх учасників інноваційного процесу в сучасній економіці необхідна, тому що вона веде до утворення синергетичного ефекту взаємодії, а отже і до зростання конкурентних переваг як окремих учасників, їх груп, так і всього інноваційного утворення на певній території. Саме в рамках цього процесу актуалізувалося питання про формування інноваційних екосистем (ІЕ), як важливої передумови інноваційного розвитку. Формування ІЕ не може бути спонтанним процесом, а вимагає цілеспрямованої політики, яка має базуватися на відповідних науково обґрунтованих методологічних і методичних засадах для об'єктивної оцінки підприємницьких екосистем. Внесок автора цієї статті в їх розробку пов'язаний з обґрунтуванням методів аналізу ІЕ, факторів їх виникнення і розвитку, що дозволяє учасникам інноваційного процесу і його стейкхолдерам визначати рівень привабливості того чи іншого регіону для здійснення в ньому інноваційної діяльності та інвестування в його розвиток. Ці рекомендації, розроблені значною мірою на основі узагальнення зарубіжного досвіду інноваційного розвитку, мають універсальний характер і повною мірою можуть бути застосовані в Україні.

При розробці основ політики розвитку ІЕ слід виходити з того, що інноваційна екосистема – це система взаємовідносин між різними компаніями, які утворюють мережу взаємодії, аналогічну екосистемам, що існують в природі. Основна ідея, яка лежить в основі формування ІЕ, полягає у тому, що за допомогою співпраці можна досягти значно більших результатів, ніж при конкуренції між собою. Саме зростаюче усвідомлення цієї ідеї змушує компанії, що діють на ринку, посилювати взаємодію та співпрацювати з іншими економічними агентами. Цей феномен поклав основу мережевій взаємодії і появі так

званого «cocreation» (англ. «співтворчість»), суть якої в об'єднанні зусиль зі створення, розробки та маркетингу інновацій.

Розроблені на сьогоднішній день методологічні основи формування й розвитку національних інноваційних екосистем переважно стосуються макрорівня організації інноваційного процесу, де головним суб'єктом, який приймає рішення, є держава.

У зв'язку з цим виникла необхідність розширення й поглиблення аналізу цих систем, а саме вивчення їх «горизонтального» зрізу, де елементами виступають окремі компанії і організації. При цьому розробка методичних положень щодо оцінки відомих інноваційних екосистем ґрунтується на принципах роботи агломерації компаній в рамках регіонів, розвитку кластерної концепції організації економіки й визначенні причин утворення кластерів, а також внутрішніх чинників розвитку кластерів.

Вивчення досвіду функціонування Силіконової долини в США, яка є провідним світовим центром генерації інновацій, була виявлена і систематизована сукупність факторів (умов), що сприяють виникненню інноваційних екосистем в регіоні. Їх можна застосовувати і в інших регіонах світу для оцінки ступеня наявності передумов для систем. Це може служити орієнтиром для різних стейкхолдерів для оцінки того, чи ці умови вже існують або їх необхідно ще створювати.

Визначення рівня придатності того чи іншого регіону до формування інноваційно спрямованих ІЕ передбачає проведення соціологічного опитування для визначення наявності чи відсутності вищенаведених умов. На цій основі слід визначити, на якому етапі розвитку знаходиться регіональна інноваційна екосистема. Для цього можуть використовуватись два методи: ценологічний метод та метод аналізу ієрархій. А) *Ценологічний метод* базується на математично представлений залежності, яка відображається гіперболою, що характеризує співвідношення видів особин конкретного ценоза, які зустрічаються під час дослідження доволі часто. ценози і екосистеми поняття. Б) метод аналізу ієрархій, який полягає у виборі та оцінці важливості певних критеріїв, які найбільшою мірою впливають на результати, а також розрахунку інтегральної оцінки, з подальшим ранжуванням отриманих оцінок. Критеріями, за якими визначається рівень зрілості в контексті інноваційного розвитку регіонів та існуючих там ІЕ, виступають:

- обсяг венчурного фінансування;
- кількість компаній (якщо кількість компаній зростає, то це, подібно до ланцюгової реакції, зумовлює залучення нових учасників);

- коефіцієнт різноманітності видів діяльності компаній, який відображає «насиченість» видами діяльності компаній в ІЕ.

Табл. 1. Основні та додаткові умови виникнення підприємницьких екосистем

Основні умови	Додаткові умови
Наявність венчурної індустрії та головних учасників екосистеми – університетів, венчурних капіталістів та висококваліфікованої робочої сили	Культурні аспекти: <ul style="list-style-type: none"> ● культурне і національне різноманіття; ● можливість змістовно проводити дозволя; ● ліберальний спосіб життя в регіоні; ● наявність спільнот, громадські організацій
Наявність критичної маси талановитих людей	Географічне положення
Наявність ринкової потреби (попиту) в продуктах ІЕ	Кліматичні умови
Сприятливі для розвитку підприємництва законодавство і система оподаткування	Наявність великих корпорацій
Наявність історій успіху (<i>success stories</i>)	Високий авторитет регіону
Культурні аспекти: <ul style="list-style-type: none"> – сприятливе підприємницьке середовище; – спокійне ставлення до невдач в бізнесі; – високий статус технічних фахівців в конкретній компанії 	Свобода дій підприємця в поєднанні з обмеженою фінансовою підтримкою держави
Наявність програм підтримки малого бізнесу	Самостійне здійснення регіоном перевірки інноваційної продукції Продукція проходить так звану «перевірку на якість», тобто, якщо технологія має якесь успішне дода-ток, то в інших регіонах світу вона також буде ефективною.
Наявність інфраструктури (матеріальної і людської)	
Система матеріального стимулювання працівників	
Фактор часу характеризує період необхідний для виникнення екосистеми	
Територіальна близькість інвестора і об'єкта інвестицій	
Концентрація на порівняльній перевазі регіону	